

גליון 379
שנה ח' תשע"ט

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

סיפורי חז"ל

בנים אתם לה' אלוקים פעם שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא: "אם אלוקים אוהב עניים הוא, למה אין הוא מפרנס אותם בעצמו?" השיב לו רבי עקיבא: "כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם" (בזכות הצדקה שאנו נותנים). לא הרפה טורנוסרופוס ואמר: "רק בשל כך ייגור עליכם להיכנס לגיהנם!" והמשיך: "אמשול לך משל: למה הדבר דומה? למלך בשר ודם, שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורים, וציוה שלא להאכילו ולא להשקותו, והלך אדם והאכילו והשקהו. כששמע המלך, האם לא יכעס עליו בשל העובדה שהמרה את פקודתו? ואתם קרויין עבדים לה', כמו שנאמר (ויקרא כה) "כי לי בני ישראל עבדים", ואם ה' בחר לעשות את עבדיו לעניים, אל לכם להתערב במעשיו!" השיב לו רבי עקיבא: "אמשול אני לך משל, למה הדבר דומה. למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורים, וציוה שלא להאכילו ושלא להשקותו. והלך אדם אחד, והאכילו והשקהו. כששמע המלך, האם לא ישגר לו דורון? ואנחנו קרויין בנים, כמו שכתוב (דברים יד): "בנים אתם לה' אלוקים".

(בבא בתרא דף י')

פרשת השבוע

איננו פה' כי אם הוא בעולם העליון, הוא יכול להתפלל בעדנו. לכן אבי, הנני מבקשך, התפלל נא בעדנו.

לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה וגו' (ל' - י"ב)

מסופר על הרה"ק זלמלע מוואלוזין זיע"א, שפעם גברה בלבו תשוקה עזה ללמוד באיזה ספר יקר, אלא שהספר היה מאחורי ארגז גדול וכבד משא שלשה אנשים. החל רבי זלמלע ללכת בבית אנה ואנה, ולחזור ולשנות את מאמר חז"ל 'לא בשמים היא' שאם בשמים היא אתה צריך לעלות אחריה, ואם מעבר לים היא אתה צריך לעבור אחריה, כך שנה ושילש את דברי חז"ל באהבה עזה ויתרה, שאין בכח בשר לספר אותה, ובקולו הערב והנעים המסוגל לעורר חיבה יתרה בינו לבין אביו שבשמים. עד שחש בקרבו אומץ רוח גבורה, והוא ניגש אל הארגז הכבד, הגביה אותו לבדו בלא עזר וסיוע ונטל את הספר. ויהי הדבר לנס ופלא.

את אשר ישנו פה עמנו עומד היום וגו' ואת אשר איננו פה עמנו היום (כ"ט - י"ד)

מסופר: פעם אמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א, ביומא דהילולא של אביו הקדוש השר שלום מבעלזא זיע"א, כתיב "כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום לפני ה' אלקינו ואת אשר איננו פה עמנו היום". ויש לדקדק, מפני מה כתיב 'עומד' אצל 'אשר ישנו פה עמנו' ולא כתיב 'עומד' אצל 'אשר איננו פה עמנו'. אלא ידוע מהוהה הקדוש, שבכל מקום שנאמר היום הכוונה לראש השנה, לפני ר"ה באים הרבה אנשים אל הצדיק שיתפלל בעדם, שהמוחל עוונות יסלח להם. והיות ואין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, צריך גם הצדיק להתפלל על עוונותיו, לא כן הצדיק אשר הוא בעולם העליון היושב בגן עדן, הוא יכול להתפלל בעד כלל ישראל. וזה שאמרה התורה 'כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום', הצדיק שנמצא בעולם הזה יחד עמנו, הוא בעצמו עומד היום להתפלל לפני ה' שימחול לו, אך לא כן 'את אשר

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים 7:05 ת"א: 7:07 ר"ת: 7:43

פרשת נצבים

זמני כניסת השבת
ירושלים: 5:54 ת"א: 6:09

מעשה שהיה

לא? הקצב אישר את כל המאורע וסיפר לאלמנה את כל אשר אירע באותו יום חמישי. האשה הנדהמת, הציעה ליהודי שיחזור בו מהעסקה והיא תחזיר לו רובל כסף תמורת חלק בעלה בעולם הבא, אולם הקצב לא הסכים ודחה את ההצעה והסביר לה: "הן תביני, קצב פשוט אנכי, כמה מצוות כבר ישנן בחלקי? לצערי ולבושתי, מעט מאוד, מי יודע האם הייתי זוכה בכלל לחלק בעולם הבא. עתה שזכיתי במצוות רבות של הצלת נפשות וריפוי חולים עניים ללא תמורה, הרי מובטח לי שם בעולם הבא חלק לא מבוטל, האם אחמיצנו? מאוכזבת ומודאגת עובה האשה את חנותו של הקצב ושבה לביתה.

בלילה ההוא חזר הרופא בחלום אל אשתו, ובשמעו את תשובת היהודי, זעק וזעקת שבר נורא, וביקש מאשתו שתלך לרב העיר הוא הגאון הרידב"ז זיע"א, ולהזמין את הקצב לדין תורה. למחרת פנתה האשה לבית הכנסת, וכצאת הגאון הרידב"ז מבית הכנסת, שטחה בפניו את כל הפרשה, את החלומות החוזרות ונשנות, את תשובתו של הקצב וכו'. הסיפור עשה לו כנפיים ותהום כל העיר, הדין תורה נקבע להיערך בבית הכנסת הגדול. ביום המיועד נקהלו היהודים אשר בסלוצק לבית הכנסת, להיות נוכח בדיון בדין תורה נדיר זה, מתח רב שרר בבית הכנסת כאשר האשה שטחה את טענותיה בפני הדיינים וחזרה שוב על כל מהלך העניינים. לאחר מכן נקרא היהודי הקצב להשמיע את דבריו ואת טענותיו. הציבור היה נבוך מאד, המלמול הנרגש נשמע בבית הכנסת, אלו צידדו עם הרופא הנפטר, ואחרים הצדיקו דוקא את היהודי. בינתיים הוחלט כי פסק הדין ינתן בעוד מחצית השעה.

פסק הדין הכיל שלושה סעיפים: הסעיף הראשון, "המכירה בטלה ומבוטלת" שמחה חרישית נשמע בקהל, והרב הסביר: "עולם הבא אינו רכוש היכול לעבור מיד ליד, עולם הבא הוא האור שנוצר ממצוות ומעשים טובים שפעל האדם בימי חייו" מי שלא עמל כיצד ישיג את האור?" המשיך הרב ונשא משלו: "מי ששכר חוטב עצים לחדש ימים תמורת חמישים רובל, מלבד חמישים הרובל שיקבל, זכה בנוסף לזה במתנה נוספת, אויר היער, התעמלות גופו ותוספת בריאות שחיזקו את איבריו. מעתה יכול הוא להתנות עם משכירו לשלם את חמישים הרובל למישהו אחר, אבל בנוגע לבריאות שזכה בה, האם יוכל למכרה? וודאי שלא, זהו איפוא חלק מעצמותו, בשר מבשרו, מתנה זו אינה נכנסת בסוג של מקח וממכר, גם העולם הבא, האורות שזכה בהן אדם שקיים מצוות ומעשים טובים והוסיפו בו כוח רוחני, אין בכוחו למכור אותו תמורת כסף, משום כך על האלמנה להחזיר לקצב את הרובל והמקח בטל".

יש דין ויש דיין – פסק דינו של הרידב"ז

בעיירה סלוצק מקום כהונתו של הגאון הקדוש רבי יעקב דוד זיע"א הרידב"ז, (יומא דהילולא א' תשרי) אירע מעשה שזכה לפרסום רב בשעתו, רופא יהודי פורק עול נהג מטעמי בריאות לצאת לטייל לפנות ערב, הדבר היה ביום חמישי, עובר הרופא ליד האיטליו ומבחין כיצד הקצב היהודי שחנותו היתה מלאה קונים, מפציר בהם לצאת מהחנות ואומר להם, כי מי שירצה לקנות דוקא היום ישוב בעוד שעה. הרופא שלא הבין למראה עיניו, ניגש אל הקצב ושאל לפשר הדבר, איך מלאו ליבו ביום חמישי יום הפרנסה לגרש את הקונים חוצה ולדחוף את הפרנסה בידיים? "ממהר אני לבית הכנסת, ללמוד ולהתפלל ולעבוד את השם יתברך, הפרנסה נגזרה מן השמים, וחוץ מזה עלי לדאוג על העולם הבא שלי." עולם הבא? לגלג הרופא "אין דבר כזה." השיב היהודי הפשוט: "לכבודו אולי אין, אולם אני מקוה שלי כן יהיה." תשובת היהודי הנוקבת גרמה לו לרופא ללעוג עוד יותר, עד שנענה ואמר: "שמע נא לי ר' יהודי, אולי תרצה להגדיל חלקך שם בעולם הבא שלך? אני מוכן ומזומן למכור לך את חלקי בעולם הבא תמורת רובל אחד." "איזה עסק מצויין" התפעל היהודי והושיט לו לרופא רובל אחד.

חלפו ימים ועברו שנים רבות מאז אותו מקרה, וביום בהיר אחד נכנסה אל האיטליו של היהודי, אשה כבודה והציגה את עצמה בתור אלמנת הרופא. לאחר שיחה קלה החלה מספרת לקצב "לאחר שבעלה הרופא נפטר, ראתה בחלום את בעלה כשהוא נרעש עד מאוד." וסיפר: "דנוהו במשפט לפני בית דין של מעלה, וכף החובה הכריע את גורלו לשבט, בא הרופא בטענה: "ומה עם הצלת נפשות שעסקתי בהם בימי חייי, מה עם ריפוי החולים העניים שריפא ללא תשלום? הלא זכויות רבות לו, האם זה עולם האמת?" שאל בפחד ובמורא. ענו לו בבית דין של מעלה: "אמת נכון הדבר, במעשיך הטובים בעולם התחנתון, יכולת להקל מעליך את דינך הקשה, אולם אתה בעצמך גזרת את דינך בידך, בשעה שהחלטת למכור את חלקך בעולם הבא לקצב היהודי תמורת רובל אחד." "ביקש בעלי הרופא שירחמו עליו ועל נשמתו המיוסרת, אולי יסכים היהודי לחזור מן המקח" והסכימו על ידו שאם יצליח לגרום לו ליהודי לוותר ולחזור בו מהעסקה יבוטל גזר דינו. בעלי בא בחלומי, ביקש והתחנן לפני שאלך לקצב ואשתדל לבטל את המכירה. בפעם ראשונה שחלמתי, ביטלתי החלום מליבי הלוא חלומות שווא ידברון, אך כאשר נשנה החלום פעמיים ושלוש ובעלי לא הרפה ממני, החלטתי לברר האם חלום אמת הוא או

משל ונמשל

תרופה בדוקה ושמה תשובה

יש בני אדם שלאמתו של דבר לא נתרחקו עדיין הרבה מדרך התורה, עמוק בלבם עדיין מהבהב הזיק היהודי וכשהם לעצמם אפשר שהיו נוהגים מנהג של יהודים כשרים, אלא מה הם רואים מעשיהם של אחרים מופקרים ופורקי עול ומתאוים לעשות כמוהם וכל הם שוקעים לגמרי בתהום החטא.

משל למה הדבר דומה לעיירה שפרצה בה לא עלינו מגיפה, וכמעט כל יושבי העיירה חלו באותה מחלה אנושה, וכל רופאי העיירה לא ידעו לה כל תרופה. אחד מתושבי העיירה שנפל אף הוא למשכב באותה מחלה אנושה, שמע כי באחת העיירות הסמוכות יש רופא גדול ומפורסם שהוא מומחה במיוחד לאותה מחלה, וכבר ריפא ממנה אלפי אנשים והציל ממש את חייהם. שלח החולה לקרוא לאחד מידידיו הטובים ואמר לו, מבקש אני ממך: סע מהר לאותה עיירה והבא הנה את הרופא ההוא בכל מחיר, כי אין אני רוצה למות. אמר לו ידידו מה לך כי תיחפו יותר מכל שאר יושבי העיירה, וכי אתה בלבד חלית במחלה זו, הרי כמעט כל התושבים חלו במחלה, מדוע לא תחכה עד אשר תבוא בדברים עם חולים אחרים, וביחד תזמינו אותו רופא שיבוא לכאן כדי שירפא את כולכם, מלבד זאת מניין אתה בטוח כי אמנם ידע הרופא ההוא להעלות ארוכה למחלה אנושה זו? ואם כן כלום כדאי לך הדבר? נתבעס החולה כעס גדול וגער בידידו בניפוה: איך אתה עומד כאן ומרבה להג בדברים שאין להם שחר, כל חיי תלויים בשערה, אף רופא אחד מאלה המצויים כאן אינו יודע תרופה למחלתי, עכשיו רצונך שאעמוד ואחכה עד שאחרים יימלכו בדעתם להזמין אותו רופא מפורסם, וכי מה איכפת לי מה יעשו הם? בעת שחיי בסכנה אני חייב לעשות הכל כדי להציל את חיי, ומה שאמרת שאיני יכול להיות בטוח כי אמנם יעלה אותו רופא ארוכה למחלתי, אף זה דבר של שטות הוא, כי במקום שיש סכנת נפשות, חייב אדם לעשות כל מה שבידו כדי להציל את חייו, ואפילו אין תקווה רבה לדבר.

הנמשל: כן הדבר עם אותם בני אדם שהזכרנו, אילו יודעים היו מה אנושה מחלתם ודאי שלא היו שמים לבם כלל למה שעושים אחרים, אלא היו מזעיקים מיד אותו רופא מומחה, היו מקבלים אותה תרופה בדוקה ששמה **תשובה**, והיו מעלים ארוכה למחלתם בלי להיגרר אחרי אותם חולים מסוכנים שאינם מרגישים ואינם שמים על לב. ועכשיו בואו והגיעו בעצמכם, שאם בחולי הגוף שאינו אלא דבר שבארעי עושה אדם נבון כל מה שבידו כדי להציל את עצמו, אפילו אינו בטוח שיש ממש ברפואה זו, בעניינים שבנפש שהוא דבר הקיים בזה ובבא, על אחת כמה וכמה שחייב אדם לעשות הכל כדי להינצל מהבלי החטא, בלי לשים לב כלל למה שעושים אחרים.

(הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

הסעיף השני: הרופא איבד את חלקו בגן עדן וההסבר: פסוק מפורש הוא (יחזקאל ל"ג י"ב) "ואתה בן אדם אמור אל בני עמך צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו", ואמרו חז"ל במסכת קידושין שמדובר בצדיק שהתחרט על צדקותיו, וכן אמרו במסכת סנהדרין שהכופר בעולם הבא נדחה מעולם הבא, "במקרה שלפנינו" סיכם הרידב"ז "הנפטר היה זוכה בשכרו משום שהמקח התבטל, בכל זאת מאחר וכפר בעולם הבא, זלזל ולגלג עליו, איבד את עולמו."

הקהל נדהם למשמע אזניהם, כלומר תמהו: כולם הפסידו כאן? הקצב איבד את מקחו והרופא יצא קרח מכאן ומכאן, את הרובל החזיר ואת עולמו איבד? עד שנשמע קולו של הרב בקראו את הסעיף האחרון של פסק הדין, הסעיף השלישי: קידוש שם שמים שנגרם על ידי הרופא לאחר מותו, זיכה אותו לצאת מדינה של גיהנום, וההסבר: מאורע זה גרם קידוש שם שמים גדול, כולם ראו והתחזקו כי יש דין ויש דיין, ועל כל מעשה יבוא האדם במשפט. קובעים אנו על דעת המקום ועל דעת הקהל, שזיכוי הרבים הוזה נזקף לזכותו של הרופא, ועל כגון זה קבעו חז"ל (יומא פ"ז) שהמזכה את הרבים אינו נופל בגיהנום, זאת ועוד, הרי לימדונו חז"ל (מסכת אבות פרק ה' משנה י"ח) "המזכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו". גם כאן זכות הרבים תלוי בו ברופא, וראוי מעמד זה של חיזוק אמונה להקנותו חלק לעולם הבא.

אנחת רווחה נשמעה בין הקהל, רבי! רבי! נשמעה אנחתו של היהודי קצב שפילס לו דרך אל מושב הרב והדיינים, אם כך החשבון הרי גם לי חלק בכך במטו מינייכו לפסוק שגם חלקי לא יקופח.

צ'ין אדם לחברו

וכי זה אינו גמ"ח

מסופר: כל יהודי שנכנס אל הרה"ק רבי דוב בעריש ויידנפלד גאב"ד ור"מ טשיבין זיע"א, נתקבל על ידו בסבר פנים יפות, קרבו והקשיב בסבלנות רבה למשאלתו, אף אם חרגה מהזמן המקובל. מספרים על יהודי אחד שהיה מבקרו מפעם לפעם, ונהנה מטוב לבו ומידו הרחבה של הרב, היה משמיע כגמולו משך שעה ארוכה דרושים משלו, ור' דוב בעריש היה מקשיב בשקט מבלי להפסיקו. כאשר נשאל פעם מדוע אינו מפסיקו ומונע ביטול זמנו היקר מכל? השיב: וכי זה אינו גמ"ח...

שלא לצער

מסופר על הגה"ק רבי חיים פאלאגי זיע"א, שכאשר היה יוצא לאחר הדרשה לשוב לביתו, היה מסבב להגיע לביתו בדרך הארוכה, בכדי שהרבנית אשתו של הרב שכיהן לפניו לא תראה אותו, ואולי תצטער.

להרנין לב ילד קטן

בשכנותו של הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זיע"א הי"ד, התגוררה משפחה יהודיה אחת עם תינוק בגיל שלוש או ארבע שנים, שאהב לשחק בקופסאות הגפרורים כשהן ריקניות, ורבי אלחנן טרח לאסוף בשבילו את הקופסאות כשהתרוקנו אחרי

השימוש. לעתים תכופות היה ינוקא זה נכנס אליו החדרה באמצע לימודו, והיה עומד ליד הפתח, עיניו תרות מסביב, ופותח בציוץ ילדותי מתוק, רבי א פושקעלע (רבי, קופסה בבקשה) ותיכף רבי אלחנן מפסיק ממשנתו, קם מכיסאו ויוצא אל המטבח היכן שצבר את הקופסאות בשבילו, וחוזר ומושיטן בפנים מסבירות לידי התינוק שנוטלן ויוצא מעל פניו שבע רצון. אותו רבי אלחנן שחס כ"כ על הזמן היקר, וקיים בנפשו (איוב ד י"ח) "לרגעים תבחננו", שמעולם לא התעסק בדברים של מה בכך, שהצטער בכל יום מחדש כשנעל מנעלים לרגליו, הלמאי התקינו בהן שרוכים לקשירה ונעילתן מתארכת ברגע נוסף, הוא אשר מוצא לו פנאי וסבלנות להתעסק בצעצועים, בכדי להרנין לבו של ילד קטן מבלי לראות בזה דבר של הבאי וביטול זמן.

עזרה בבית

מסופר: בימי אבלו של הגה"ק רבי יעקב ישראל קנייבסקי בעל הקהילות יעקב זיע"א סופר, שקרה כאשר הרבנית ע"ה הלכה לישון מרוב עייפותה מבלי לשטוף את הכלים, הוא בא מאוחר בלילה אל המטבח ושטף את הכלים, כי ידע שהיא תשמח בבוקר למצוא מטבח נקי.

תילולא דצדקיא

יום ראשון כ"ט אלול

הרה"ק רבי משה ב"ר ישראל פערלוב מסטאלין (תש"א)
הרה"ק רבי אברהם יעקב ב"ר יצחק מרדכי מגוואדוויץ – סטאלין (תש"ב)
רבי נחום שלמה ב"ר משה מקאוניץ (תש"ב)
יום שני א' תשרי
שרה אמנו (ב' אלפים ע"ה)
רבי אמנון בעל "נתנה תוקף" (ד"א תשע"ב)
הרה"ק רבי נחום ממאקרוב ב"ר מרדכי מטשערנובל (תרי"ב)
הגה"ק רבי מאיר לייבוש (מלבי"ם) ב"ר יחיאל מיכל (תרי"מ)
הגה"ק רבי יעקב דוד (הרידב"ז) ב"ר זאב (תרע"ד)

יום שלישי ב' תשרי

הרה"ק רבי נחמן צבי אפשטיין אב"ד קאלמיי ב"ר יצחק (תק"צ)

הרה"ק רבי ישראל מסטאלין ב"ר אשר (תרפ"ב)

יום רביעי ג' תשרי

הגאון רבי ישראל ליפשיץ ב"ר גדליה

(תפארת ישראל)

הרה"ק רבי יצחק דוד בידרמן ב"ר משה מלעלוב

יום חמישי ד' תשרי

הגה"ק רבי אברהם דאנציג ב"ר יחיאל מיכל

(חיי אדם – תקפ"ב)

הגה"ק רבי יואל הלפרין ב"ר יצחק אייזיק

מאוסטראה המכונה בעל שם

יום שישי ה' תשרי

נפתלי בן יעקב משבטי י-ה (ב' אלפים שכ"ז)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רכטיבין שליט"א
מח"ס "גם אני אדוך" רמזים וספי תרשים על המעשים.

תפוח בדבש

א) נוהגים לאכול תפוח בדבש, ואומרים שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה (שו"ע או"ח סימן תקפ"ג סעיף א').
ב) וכן טובלים פרוסת המוציא בדבש (קיצור שו"ע סימן קכ"ט סעיף ט').
ג) נוהגים להמתין באמירת ה"יהי רצון וכו' שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה" עד אחר אכילת התפוח בדבש (אלף המגן סימן תקפ"ג ס"ק ח').
ד) ויש שנהגו שאומרים יהיה רצון אחר פרוסת המוציא, ושוב אחרי אכילת התפוח (טעמי המנהגים אות תר"ו בשם הרה"ק מאלעסק וצ"ל).